

ב"ה

פרשת בשלח

ויאמרו איש אל אחיו מן הוא
בשלח טז, טז.

ירידת הַמָּן

סדר הכתובים בפרשת הַמָּן הוא:

(א) התחלת ירידת הַמָּן, "ובבקר היתה שכבת הטל סביב למחנה ותעל שכבת הטל והנה על פני המדבר דק מחוספס דק ככפור על הארץ ויראו בני ישראל ויאמרו איש אל אחיו מן הוא כי לא ידעו מה הוא ויאמר משה אליהם הוא הלחם אשר נתן ה' לכם לאכלה"^[1],

(ב) פרטי המאורעות בנוגע ליום שישי ושבת, "ויהי ביום השישי גו' ויהי ביום השביעי גו' וישבתו העם ביום השביעי"^[2], ואחר כך

(ג) "ויקראו בית ישראל את שמו מן והוא כזרע גד לבן וטעמו כצפיהית בדבש"^[3],

(ד) "ויאמר משה זה הדבר אשר צוה ה' מלא העומר ממנו למשמרת לדורותיכם למען יראו את הלחם אשר האכלתי אתכם במדבר בהוציאי אתכם מארץ מצרים"^[4].

וצריך להבין: קריאת השם מן ("ויקראו בית ישראל את שמו מן"), וכל פרטיו, מראהו צורתו וטעמו ("והוא כזרע גד לבן וטעמו כצפיהית בדבש") – מקומם המתאים, לכאורה, הוא תיכף ומיד כשמספרים אודות ירידת הַמָּן, ואם כן, מדוע נכתבו פרטים אלו לאחרי אריכות הסיפור אודות יום השישי ויום השבת, היינו, שרק לאחר שאמר להם משה "ראו כי ה' נתן לכם השבת גו' וישבתו העם ביום השביעי" (שלא לקטוהו בו ביום) – אזי "ויקראו בית ישראל את שמו מן והוא כזרע גד לבן וטעמו כצפיהית בדבש"?! –

ועל-דרך זה בנוגע לציווי ד"מלא העומר ממנו למשמרת לדורותיכם גו", כפירוש רש"י^[5] "למשמרת - לגניזה, לדורותיכם - בימי ירמיהו, כשהיה ירמיהו מוכיחם למה אין אתם עוסקים בתורה, והם אומרים נניח מלאכתנו ונעסוק בתורה, מהיכן נתפרנס? הוציא להם צנצנת הֶמֶן אמר להם אתם קָאו דבר ה' ^[6], שִׁמְעוּ לַא נֹאמֵר אֵלָא קָאוּ, בזה נתפרנסו אבותיכם, הרבה שלוחין יש לו להכין מזון ליראיו" - שגם עניין זה מתאים לכותבו (מכיוון "שנכתב כאן בפרשת המן", אף ש"לא נאמר מקרא זה עד שנבנה אוהל מועד"^[7]) תיכף ומיד בהתחלת ירידת המן, ולא לאחרי ש"וישבתו העם ביום השביעי"!!

...ויש לומר הביאור בזה - על-פי האמור לעיל (ס"ג) שביום השבת נשלם כללות העניין דירידת המן:

כאשר התחילה ירידת הֶמֶן ביום הראשון - עדיין לא ידעו כיצד ובאיזה אופן יהיה ההמשך כו', עד שעבר שבוע שלם, חמישה ימים שבהם לקטו "עומר לגולגולת", ויום השישי שבו "לקטו לחם משנה", עד ליום השבת שבו לא יצאו ללקוט, אלא אכלו מה"לחם משנה" שירד ביום השישי - אזי נתברר ונקבע כללות הסדר דירידת המן כו'.

ועל-פי זה מתורצות השאלות דלעיל - הן בנוגע לקריאת השם, והן בנוגע לציווי ד"למשמרת לדורותיכם": ביום הראשון לירידת המן - "ויאמרו איש אל אחיו מֶן הוּא (הכנת מזון הוא ^[8]) כי לא ידעו מה הוא" ("שיקראוהו בשמו"^[9]), ולכן, המתינו לימים הבאים, אולי במשך הזמן יתבררו פרטים נוספים כו'. אמנם, לאחרי שעבר שבוע שלם לירידת הֶמֶן, שאז נתבררו כל פרטי הדבר באופן קבוע ומסודר כו' - אזי "ויקראו בית ישראל את שמו מֶן", מכיוון שכבר לא היה להם על מה להמתין עוד.

ומוסיף הכתוב את כל פרטיו, מראהו צורתו וטעמו - "והוא כזרע גד לבן וטעמו כצפיהית בדבש", מכיוון שעכשיו יודעים כבר בדיוק את כל פרטי הדברים.

ועל-דרך זה בנוגע לציווי "ויאמר משה זה הדבר אשר ציווה ה' מלא העומר ממנו למשמרת לדורותיכם למען יראו את הלחם אשר האכלתי אתכם במדבר בהוציא אתכם מארץ מצרים" - שציווי זה נכתב בפרשת הֶמֶן בסיום העניין, לאחרי ש"וישבתו העם ביום השביעי", מכיוון שגם בעניין ד"למשמרת לדורותיכם" [הנוגע לדורות הבאים, לאחרי שתפסק ירידת הֶמֶן (כפי שממשיך בפסוק שלאחרי-זה^[10] "ובני ישראל אכלו את הֶמֶן ארבעים שנה...עד בואם אל קצה ארץ כנען" - אף-על-פי שעניין זה שייך לכאורה לסוף שנת הארבעים), שגם אז יראו ש"בזה נתפרנסו אבותיכם, הרבה שלוחין יש לו למקום להכין מזון ליראיו", ולכן, יעסקו בתורה], יש צורך בידיעת כל פרטי הדברים ד"פרשת הֶמֶן", עד לגמר ושלימות העניין - ביום השבת.

וימתק יותר - על-פי המבואר בדרושי חסידות^[11] הקשר והשייכות שבין "מָן" ל"שבת", אשר, עם היות שבשבת לא ירד הָמָן, הרי זה בנוגע לירידת הָמָן למטה, אבל בנוגע להמשכתו מלמעלה - הרי אדרבה: עיקר המשכת הָמָן על כל ששת ימי החול היא - ביום השבת^[12], שבזה מודגש עוד יותר שיום השבת הוא חלק מכללות העניין (ואדרבה - עיקר העניין) דירידת הָמָן.

קטע משיחת ש"פ בחוקותי, כ"ב אייר, רשימת השומעים בתי מוגה.
תו"מ ה'תשמ"ו ח"ג ע' 372

[11] שמות, יג-טו.

[12] שם, כב-ל.

[3] שם, לא.

[4] שם, לב.

[5] שם, לב.

[6] ירמיה ב, לא.

[7] פרש"י בשלח שם, לג.

[8] פרש"י בשלח שם, טו.

[9] פרש"י בשלח שם, טו.

[10] שם, לה.

[11] תו"א בשלח סה, ג. וראה לקו"ש חט"ז עמ' 173 וש"נ.

[12] זח"ב סג, ב. פח, א. וראה לקו"ש שם הע' 7.

פרויקט זו נוסד בימי השבעה לזכרון ולעי"נ הרב גבריאל נח זוגתו רבקה הי"ד
- שלוחי כ"ק אדמו"ר במומבאי, אינדיא

נדפס ומופץ ע"י הרה"ת ר' שלמה לרר ומשפחתו שיחיו
שלמה נחמ"ה, צבייה זלאטע רייזל, שמואל, מנחם מענדל, ישראל אריה לייב, יוסף יצחק,
שניאור זלמן, חיה מושקא, אברהם דוד, אהרן, חנה